

SES BİLGİSİ

GENİŞ ÜNLÜ DARALMASI

Kural 1: Fiilin son harfi “a ya da e” harfi ile bitecek.

Kural 2: Yukarıdaki kurala uyan fiile “-yor” eki eklenecek.

ağla-yor = ağlıyor / bağla-yor = bağlıyor
bekle-yor = bekliyor / de-yor = diyor
özle-yor = özlüyor

Uyarı: Fiili olumsuz yapan “-me/-ma” ekinden sonra “-yor” eki gelirse olumsuzluk eki “-me/-ma” daralır.

gel-me-yor = gelmiyor

SES (ÜNLÜ) TÜREMESİ

Tek heceli bazı sözcüklere küçültme eki “-cık” getirildiğinde ses türemesi olur.

az-cık = azıcık

bir-cık = biricik / gül-cük = gülücük

dar-cık = daracık / genç-cik = gencecik

ÜNSÜZ TÜREMESİ

Yabancı dillerden geçen bazı sözcükler ünlüyle başlayan ek ya da sözcük aldıkları zaman kökteki son ünsüz türer.

zan + et- = zannet- / af + et- = affet-

hak + et- = hakket- / red + et- = reddet-

haz-ı = hazzı / his-i = hissi

SES (ÜNLÜ) DÜŞMESİ

Bazı iki heceli sözcükler ünlü harfle başlayan bir ek aldıktan sonra hecelerindeki dar ünlü düşer. Bu ses olayına “orta hece düşmesi” de denir.

burun-um = burnum / alın-ı = alını
karnım-ım = karnım / göğüs-üm = göğsüm
boyun-u = boynu / devir-i = devri
şehir-e = şehre / resim-in = resmin
akıl-ı = akılı / sarı-ımsı = sarımsı

ÜNSÜZ DÜŞMESİ

Sonu “k” ile biten sözcüklere küçültme eki “-cık” eklendiğinde sözcüğün sonundaki “k” düşer.

küçük-cük = küçücük

minik-cık = minicik / ufak-cık = ufacık

sıcak-cık = sıcacık / çabuk-cak = cabucak

büyük-cek = büyücek

ÜNSÜZ YUMUŞAMASI

Kural 1: Sözcük “k,t,ç,p” harflerinden biriyle bitecek. KeTÇaP

Kural 2: Sözcüğe ünlü ile başlayan ek gelecek.

Bu İki Kurak Gerçekleşirse:

K “g veya ğ” olur. / T “d” olur

P “b” olur / Ç “c” olur.

çorap-ım = çorabım (“p” “b”ye döndü)

ağaç-a = ağaca (“ç” “c”ye döndü)

sinek-i = sineği (“k” “ğ”ye döndü)

renk-i = rengi (“k” “g”ye döndü)

kurt-u = kurdu (“t” “d”ye döndü)

Uyarı: Yumuşama çoğunlukla kökteki son harfte olur. Ancak üç ekte de yumuşama olduğu unutulmamalı.

-ecek: yap-acak-ım = yapacağım

-lık: kitap-lık-ı = kitaplığı

-dık: yaşa-dık-ım = yaşadığım

astagos

ÜNSÜZ SERTLEŞMESİ (BENZEŞME)

Kural 1: Sözcük “f,s,t,k,ç,ş,h,p” harflerinden biri ile bitecek. FıSTıKÇıŞaHaP

Kural 2: Sözcüğe “c,d,g” harflerinden biriyle başlayan ek gelecek.

Bu İki Kurak Gerçekleşirse:

C “ç” olur / D “t” olur / G “k” olur.

***Sertleşme her zaman ekte olur.

bardak-da = bardakta (“d” “t”ye döndü)

kebab-cı = kebabçı (“c” “ç”ye döndü)

kat-gı = katkı (“g” “k”ye döndü)

2013-de = 2013’te (“d” “t”ye döndü)

Bilgi: Hal eki “-de, -da, -den, -dan”ın “-te, -ta, -ten, -tan” olması sertleşmedir.